

tekenen, handvaardigheid, textiele vormgeving

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examiner. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examiner past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examiner ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.
- NB3 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
- b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 80 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Stadsparken

1 maximumscore 3

drie van de volgende antwoorden:

- Er zijn verschillende soorten bomen te zien, wat op toeval lijkt.
- Waterpartijen en groenpartijen zijn organisch van vorm, als natuurlijke meertjes, beken, weiden en/of bosschages (in plaats van geometrische vijvers en geschoren gazons).
- De wandelpaden (zijn niet recht maar) slingeren zich door het groen.
- Vanaf paden en weiden zijn de oevers van het water vrij te betreden (zonder belemmerende hekken, heggen of afrasteringen).
- Door de ordening ontstaat een 'coulisselandschap'.
- De beplanting lijkt willekeurig in plaats van aangelegde bloemperken.

per juist antwoord

1

2 maximumscore 2

twee van de volgende antwoorden:

- Er is geen snelle of rechte route door het park: alle paden slingeren zodat je vanzelf een lange wandeling maakt.
- De (vele, lange) paden bestrijken het hele park, dus de wandelaar kan overal komen (langs de randen van het park en door de grasvelden).
- Door de asymmetrische indeling ontstaat variatie die de wandeling/fietstocht afwisselend maakt, of: de contrasten tussen water en groen zijn zo optimaal mogelijk gevarieerd.

per juist antwoord

1

3 maximumscore 2

- ligging (een van de volgende):
 - Het paviljoen ligt aan het water, waardoor bezoekers ver het park in kunnen kijken en/of er is geen bosschage dat het uitzicht belemmert.
 - Het ligt aan de rand van het park, schuin georiënteerd, zodat je een groot deel van het (langgerekte) park kunt overzien.
- vormgeving bordes (een van de volgende):
 - Het bordes ligt over de hele breedte van het gebouw waardoor gasten vanuit diverse posities zicht hebben op het park.
 - Het bordes ligt hoog en vanuit deze positie kun je verder kijken.
 - Het bordes heeft een lage balustrade die het zicht niet belemmert.

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 3

drie van de volgende kenmerken:

- klassieke motieven zoals (half)zuilen / een kroonlijst / een fries met guirlandes
- horizontale geleding
- onderin een 'rustica'-laag / de suggestie van natuursteen (met 'sluitstenen')
- arcades met rondbogen die halve cirkels vormen
- balustrades met balusters
- symmetrie en/of evenwichtige opbouw van de gevel (ingedeeld door pilasters en kroonlijsten)

per juist kenmerk

1

5 maximumscore 3

drie van de volgende antwoorden:

- Het gebouw is rond en/of vanaf het (onder- en boven)terras is er uitzicht naar alle kanten, waardoor bijna het hele park te zien is.
- Er is veel glas, waardoor binnen- en buitenruimte in elkaar overlopen.
- Onder de ruime overkraging(en) ontstaat (terras)ruimte die tegelijk buiten en binnen is, of: door de grote overkraging wordt de omgeving bij het gebouw betrokken.
- Het gebouw heeft een min of meer organische vorm van concentrische, steeds kleinere ronde schijven (als een paddenstoel of dennenboom).
- Het gebouw heeft relatief weinig massa, want bestaat uit dunne schijven op palen en vormt daarom geen obstakel dat het zicht op het park hindert.

per juist antwoord

1

6 maximumscore 3

- (gewapend) beton: daarmee kan een grote overspanning gemaakt worden: hier drie dunne schijven, waarvan de onderste (de vloer van de verdieping) de benedenverdieping fors overkraagt
- staal: dunne stalen kolommen ondersteunen de verdieping (en smalle buizen vormen een hek om het boventerras)
- glas: de (niet-dragende) gevels bestaan bijna helemaal uit glas

1

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Ja, want (een van de volgende):

- de kleur leidt hier niet af van de functie: het (min of meer primaire) blauw is aangebracht op (kolommen, dakranden en hekwerk dus op) essentiële onderdelen van het gebouw.
- de kleur is functioneel want accentueert de constructie: de cirkelvorm krijgt een accent en/of de pijlers/kolommen die het dak / de verdieping dragen en/of omdat ook het hekwerk op de verdieping blauw is ontstaat een contrast van lijnen met de platte witte schijven van de verdiepingen.
- de (blauwe) verf is aangebracht om het metaal/staal tegen erosie/roest te beschermen (en dat is dus functioneel): de keuze voor een (min of meer) primaire kleur ligt bij het Nieuwe Bouwen (net als bij Bauhaus en De Stijl) meer voor de hand dan elke andere kleur.

of

Nee, want kleur is een toegevoegde versiering die niet functioneel (en dus overbodig) is.

8 maximumscore 3

vier van de volgende antwoorden:

- Perken zijn omgeven door strakke (beton)randen (afbeelding 9 en 12).
- De bomen staan in rijen (afbeelding 9).
- Stapels boomstammen (afbeelding 13) zijn in rijen geordend (afbeelding 9).
- Er zijn sterk gesnoeide of dode bomen gebruikt (afbeelding 11 en 12).
- Er is een strakke rand van keien langs het water gemaakt (afbeelding 11).

indien vier antwoorden juist	3
indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- gebruik van de natuur (een van de volgende): 1
 - De natuur is hier onderdeel van een kunstmatig 'totaaldesign' van het gebied dat (zowel strak/geordend als speels is vormgegeven maar) toch een ecologisch verantwoord leefgebied blijft (waarin bomen mogen rotten) voor vogels / torren / schimmels (en voor de mens).
 - Elementen uit de (wilde) natuur hebben een nieuwe functie gekregen als speel- en zitelementen en sluiten zo aan op de (natuurlijke) behoeftes van mens en dier.
- bijvoorbeeld (een van de volgende): 1
 - Kale boomstammen steken uit het water en door de brug heen, dat is kunstmatig design.
 - Op een groep kale bomen zijn nesten aangebracht waar vogels kunnen broeden.
 - Er zijn grote zwerfkeien neergelegd (in een zorgvuldige compositie) om op te zitten.
 - Gekapte bomen doen dienst als klimplekken en/of dienen als behuizing of schuilplaats voor dieren / insecten / paddenstoelen / schimmels.

10 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Het Vondelpark past in de romantiek van de negentiende eeuw, waarbij men uit de alledaagse realiteit (van de opkomende industrie en verstedelijking) wilde ontsnappen naar de ('zuivere') natuur (escapisme) of de sublieme / schilderachtige schoonheid van de natuur wilde beleven door zich te verpozen (wandelen, rusten, rondkijken) 1
- Park Schinkeleilanden past bij de eenentwintigste eeuw omdat (een van de volgende): 1
 - de natuur hier onderhoudsvriendelijk, duurzaam en ecologisch geregisseerd is, wat past bij de huidige (wereldwijde) bewustwording / het besef van de verantwoordelijkheid van de mens ten opzichte van de natuur, die behouden moet worden voor volgende generaties.
 - het uitdaagt tot bewegen/hardlopen/klimmen/spelen, wat past bij de nadruk op het belang van gezondheid en sport in een tijd van overgewicht en/of te veel passief amusement / veel zittend werk.
 - het zodanig is vormgegeven dat er een strak / zen-achtig totaaldesign ontstaat (als bij Japanse tuinen) waarbij het materiaal en de ordeningspatronen de hoofdrol spelen.

Lente

11 maximumscore 4

- Venus (twee van de volgende): 2
 - Zij staat hoger dan de anderen en/of haar ooghoogte is hoger.
 - Ze wordt als enige niet overlapt en/of staat helemaal vrij in de ruimte.
 - Ze wordt geaccentueerd door een boog, gevormd door de (donkere) bomen achter haar (bekroond door de lichte cupidofiguur).
 - Ze staat op de symmetrie-as van een compositorische driehoek (met de cupido als top).
 - Zij draagt kleding met een sterk (rood-wit) kleurcontrast.

- Flora (twee van de volgende): 2
 - Haar jurk heeft (als enige) een opvallend patroon, waardoor ze de aandacht trekt.
 - Zij is iets groter dan de andere personen.
 - (compositie) Ze treedt letterlijk (het meeste) op de voorgrond: heeft haar voet al dicht op de rand en/of beweegt naar de beschouwer toe.

Opmerking:

Als bij Venus en/of bij Flora in plaats van twee één juist aspect van de vormgeving is gegeven, hiervoor 1 scorepunt toekennen.

12 maximumscore 2

twee van de volgende antwoorden:

- Flora strooit (uit de zoom van haar jurk) de bloemen over de aarde zoals de lente ervoor zorgt dat de bloemen uitkomen.
- Flora is in beweging, of: het lijkt of Flora komt aangelopen (ze zet net een stap / haar jurk wappert).
- Zij heeft (echte) bloemen in het haar en/of om haar hals.
- De bomen achter haar (rechts) dragen minder vruchten dan de bomen links, alsof ze de donkere, kale winter achter zich laat.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 3

drie van de volgende kenmerken:

- Venus, Flora en de andere (mythologische) figuren zijn ontleend aan de klassieke oudheid (waarvoor in de renaissance een hernieuwde belangstelling was ontstaan).
- De kleding van sommige figuren lijkt afgeleid van de kleding en draperieën van de klassieke beeldhouwkunst.
- Er is belangstelling voor ideale proporties en/of een goede (en bestudeerde) anatomie, te zien aan de soms halfnaakte lichamen en/of door de dunne gewaden heen en/of er is geprobeerd de werkelijkheid in dit opzicht zo goed mogelijk te reproduceren.
- Het werk heeft een geordende / symmetrische compositie waarbij elk onderdeel nagenoeg evenveel aandacht krijgt en/of waardoor een harmonisch geheel ontstaat.
- Er is sprake van een gelijkmatige belichting (diffuus licht, met één lichtbron die zich buiten het schilderij bevindt), zonder nadrukkelijke schaduw, waardoor een heldere voorstelling ontstaat.

per juist kenmerk

1

14 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- een wetenschappelijke houding: de natuur / de werkelijkheid werd zorgvuldig bestudeerd en gedetailleerd weergegeven.
- een symbolische of geïdealiseerde visie: de natuur is een afspiegeling van een (neoplatonistisch) ideaalbeeld dat een goddelijke perfectie weerspiegelt (hier een ideale tuin met 'alle' bloeiende bloemen).

15 maximumscore 2

twee van de volgende antwoorden:

- De natuur is weergegeven in een gelijkmatige herhaling van sinaasappels en een regelmatige verstrooiing van bloemen, waardoor een decoratief patroon ontstaat (als een tapijt of behang).
- Het groen van bomen en gras kent weinig nuances en lijkt daardoor één donker vlak, zonder veel diepte of plasticiteit (en achter de bomen is ook geen landschap gesuggereerd).
- De figuren worden (nagenoeg) nergens overlapt door planten, bomen, bloemen of grassprietten, waardoor het lijkt of ze (op een vlakke vloer en/of) voor een wand zijn geplaatst.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
16	maximumscore 4	
	<ul style="list-style-type: none"> • zonnig want (twee van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – de lucht en de bloemen zijn licht van kleur en/of er is een groot contrast tussen lichte en donkere (schaduw)delen te zien. – onder de boom is het donker of er is een donkere slagschaduw onder de boom (die kort is: de zon staat hoog!). – er zijn lichte plekken te zien op de vrouwen onder de boom, waar de zon door het bladerdek heen valt. 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • Het lijkt een momentopname want (twee van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – alles is in een grove toets geschilderd: bloemen, bladeren en/of gras hebben nergens details. – veel elementen zijn schetsmatig weergegeven: de vormen zijn vlekken met vage contouren. – de kleuren zijn optisch gemengd en 'vibreren' daardoor: deze beweeglijkheid suggereert een vluchtig moment. 	2
17	maximumscore 2	
	De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:	
	<ul style="list-style-type: none"> • voorstelling: <p data-bbox="331 945 1321 1055">De natuur is bij Monet onderwerp, de mensen zijn bijzaak: de vrouwen vallen bijna weg tussen alle lichtvlekken (bij Botticelli zijn de figuren belangrijker dan de natuur).</p> 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • inhoud (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – Monet wilde vooral een impressie van het veranderende licht vastleggen (in precies de juiste kleuren) en daarom kiest hij zijn onderwerpen bij voorkeur buiten in de natuur, waar dat het best waarneembaar is. – De natuur is (niet langer een mythologische omgeving voor goden maar) een plek waar gewone mensen zich ontspannen (in een park of tuin) en daarmee onderdeel van het dagelijks leven dat de impressionisten wilden weergeven. 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 2

- artistiek argument (een van de volgende): 1
 - Ja, want met olieverf kunnen losse toetsen worden neergezet, die niet ineen vloeien.
 - Nee, want impressionisten willen snel werken / een snelle impressie weergeven en olieverf droogt langzaam of het duurt lang voor een laag droog is.
- praktisch argument (een van de volgende): 1
 - Ja, want olieverf was in die tijd voor het eerst in tubes verkrijgbaar. De impressionisten konden dus buiten werken in plaats van in het atelier.
 - Nee, want het is lastig om een nat schilderij te vervoeren, dus wie buiten schildert moet daar een oplossing voor vinden.

19 maximumscore 2

twee van de volgende antwoorden:

- (maat/compositie) Het werk heeft een liggend formaat met een afgesneden voorstelling (die links en rechts buiten het vlak doorloopt, met linksboven een 'horizon' en/of horizontale kwaststreek).
- (compositie/dieptewerking) Donkere vormen (die aan bomen en struiken doen denken) overlappen lege vlakken, waardoor een voorgrond en een achtergrond ontstaan en/of waardoor diepte ontstaat op de manier zoals in een landschap gebeurt.
- (vorm/diepte) Er zijn verticale streken op de voorgrond (en iets verder weg) te zien, als groeiende elementen (boom met takken) tegenover horizontale en schuine banen op de achtergrond (die velden, water, verte zouden kunnen zijn).

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- wel of niet vernieuwend (een van de volgende): 1

 - wel vernieuwend omdat de natuur verregaand geabstraheerd is tot een werk waarbij het vooral gaat om het schilderen / de vormtaal / visuele kwaliteiten.
 - niet vernieuwend omdat de natuur al eerder geabstraheerd is in het begin van de twintigste eeuw (door bijvoorbeeld Kandinsky en Mondriaan).

- typerend voor de tijd (een van de volgende): 1

 - Het werk is verwant met het abstract expressionisme dat in de tweede helft van de twintigste eeuw een belangrijke stroming was en/of met het neo-expressionisme uit de jaren tachtig: overwegend non-figuratief, met veel belangstelling voor het pure, materiële (ambachtelijke) schilderen.
 - Na een periode waarin abstracte schilderkunst zuiver abstract (puur) was, ontstond (in de jaren tachtig en negentig) bij sommige kunstenaars opnieuw belangstelling voor figuratie (Neue Wilden, After Nature), waarbij vaak op groot formaat geëxperimenteerd werd (met traditionele materialen en technieken, met abstractie en figuratie) met traditionele genres (hier: het landschap).
 - Aan het eind van de twintigste eeuw, ingezet met het postmodernisme, voelen kunstenaars zich vrij om terug te grijpen op / te citeren uit de kunstgeschiedenis en de traditionele genres als (hier) het landschap.

Van buiten naar binnen

21 maximumscore 3

drie van de volgende antwoorden:

- De vorm van de ondergrond laat het asfalt breeduit naar beneden lopen, zodat een enigszins driehoekige vorm ontstaat.
- De onregelmatige ondergrond (in combinatie met de stroperigheid van het asfalt) zorgt voor een grove structuur of korst.
- Groeven in de ondergrond veroorzaken enkele smallere zijstromen en/of geven een vertakte structuur.
- De stroperigheid van het asfalt en/of de stollingstijd bepalen de ondergrens van de vorm (het asfalt is niet helemaal tot beneden uitgevloeid, zoals op de tekening) en/of de dikte van de asfaltlaag: de hele ondergrond is bedekt (er steken geen onbedekte delen meer uit, zoals op de tekening).
- De hoeveelheid asfalt in relatie tot de hellingsgraad van de kuil bepaalt de ondergrens van de vorm.

per juist antwoord

1

22 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Land Art is beeldhouwkunst op zeer grote schaal: een stuk natuur wordt door een of meer ingrepen van de kunstenaar een kunstwerk. (De natuur is dus niet zozeer de omgeving van een kunstwerk, maar wordt zelf kunstwerk.)

23 maximumscore 2

- De schetsen visualiseren het idee: de kunstenaar of anderen krijgen zo een concreet beeld van het project ten behoeve van de uitvoering of om subsidie te verwerven
- De schetsen kunnen tentoongesteld en/of verhandeld worden, wat met het echte project niet kan

1

1

24 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- Het werk laat zien hoe de mens de natuur gebruikt en zelfs misbruikt door het afbreken van landschap en het storten van afval.
- Asfalt is materiaal waarmee (snel)wegen worden aangelegd, die de natuur aantasten. Door dit materiaal in de 'opgebruikte' natuur van de steengroeve te storten laat de kunstenaar zien dat de mens de natuur vernietigt ten behoeve van overproductie en verkeer.
- De steengroeve is 'opgebruikte' natuur (een *wasteland*), dat met dit kunstwerk weer betekenis krijgt.

Vraag	Antwoord	Scores
25	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Als je het <i>Floating Island</i> voorbij ziet drijven roept dat vervreemding op: met kunstmatige (en technische) middelen wordt de natuur even in beeld gebracht, de natuur trekt als een film voorbij. Bomen zijn niet langer in de aarde geworteld maar bewegen, varen voorbij. – Het kunstwerk stimuleert na te denken over de invloed van de mens op de natuur: het roept een beeld op van hoe Manhattan ooit geweest is en nog had kunnen zijn als er zich geen mensen gevestigd hadden (omdat er 'oorspronkelijke' bomen zijn gebruikt die vroeger op Manhattan groeiden). <p><i>Opmerking</i> Als een relevant deel van het antwoord is gegeven 1 scorepunt toekennen.</p>	
26	<p>maximumscore 2</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij conceptuele kunst is het idee belangrijker dan de materiële uitvoering: het idee hoeft zelfs niet uitgevoerd te worden. Land Art-projecten zijn vaak kostbaar of lastig om in werkelijkheid uit te voeren, waardoor het vaak bij een idee blijft en/of <i>Floating Island</i> is nooit door Smithson (en nooit tijdens zijn leven) uitgevoerd, maar de tekening geeft het idee weer, dat daarmee als kunstwerk bestaat 1 • Conceptuele kunstwerken hoeven niet door de kunstenaar zelf te worden uitgevoerd; ook anderen mogen dat doen: voor <i>Asphalt Rundown</i> moeten aannemers ingeschakeld worden en vrachtwagens worden gebruikt 1 	
27	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De kerk is een lege, hoge (op de hemel gerichte) ruimte: de installatie trekt de blik naar boven, naar de hemel, waardoor een onaardse sfeer ontstaat. – Een kerk is een stille, meditatieve omgeving: dit draagt bij aan de manier waarop het kunstwerk bekeken wordt, omdat de omgeving uitnodigt de tijd te nemen en het werk in alle rust te 'ondergaan'. – Deze kerk is wit, waardoor de (ijle en) kleurige installatie goed tot zijn recht komt, of: de lichte wanden met altaren en nissen vormen (aan alle kanten) een decor/achtergrond voor de hangende tuin, waardoor het toneelmatige wordt versterkt. – De zware architectuur contrasteert met het ijle van de installatie; daardoor lijkt het kunstwerk bijna immaterieel. 	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

28 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Het aangroeiende kristal maakt het werk rijker en kleuriger en geeft het idee van 'groei' en verandering en/of het verbindt de onnatuurlijke elementen met de natuurlijke en maakt de 'tuin' levend, natuurlijker.

29 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

De kunstenaars creëren uit natuurlijke en kunstmatige materialen een fantasiewereld of sprookje en/of ze herscheppen de natuur: ze maken een nieuw soort (gemanipuleerde) natuur met een decoratieve esthetiek.

Bloemen en bijen

30 maximumscore 2

- Door glazuur wordt het poreuze aardewerk waterdicht (wat essentieel is voor een vaas) 1
- De vaas wordt door glazuren (glad en) afwasbaar 1

31 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Er zijn bloemen op geschilderd, zodat de vaas ook sierlijk/decoratief is als hij leeg is.
- De golvende stengels vormen een dynamisch patroon dat de vaas verlevendigt.
- De beschildering benadrukt de vorm van de vaas: horizontale 'wortels' vormen een bodem, lange stengels geven de hoogte aan en een dubbele bloemenrij benadrukt de welving/kromming van de hals.

per juist antwoord 1

32 maximumscore 2

- Het vlak is dun (en gebogen) waardoor het glas net zo teer lijkt als een bloemblad 1
- De kleur is niet egaal: tinten lopen 'generfd' in elkaar over zoals bij een bloem, of: het oppervlak bestaat uit een (iriserend) patroon van smalle strepen die aan nerven doen denken 1

33 maximumscore 2

twee van de volgende:

- organische vormgeving met golvende vormen/lijnen
- decoratie geïnspireerd door de natuur
- gestileerde vormgeving

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
34	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het was een (artistieke) kunstnijverheidsbeweging die (uitsluitend) toegepaste kunst/vormgeving (en architectuur) voortbracht die esthetisch en decoratief was • Het was een reactie op de toenemende industrialisering met een vormgeving die technisch/machinaal was of die een machinale vertaling was van de ambachtelijke negentiende-eeuwse vormgeving 	<p>1</p> <p>1</p>
35	<p>maximumscore 3</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • (bevrozen) De kunsthars vormt een transparante laag om de bloemstengels, die daardoor bevroren lijken te zijn • (tijd) IJs beschermt/consERVEERT de natuur (als het ijs smelt gaat het leven weer door) en de bloemen blijven dus geconserveerd in de tijd (hetzij tijdelijk, tot het 'ijs' smelt, hetzij voor altijd, omdat het ijs kunsthars is die niet smelt of vergaat) • (functie) De functie van een vaas is het (tijdelijk) conserveren van bloemen en hier conserveert het 'ijs' de bloemen (die niet in de vaas staan, maar tot handvaten gebogen zijn) tijdelijk of 'voor eeuwig' 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
36	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – De ontwerper laat de natuur haar gang gaan en kan dus niet bepalen hoe dik de laag met cellen wordt of hoe lang de bijen doorbouwen op een bepaalde plek, dat kan elke keer anders zijn. – Elke vaas wordt (ondanks de symmetrische constructie) per definitie onregelmatig van vorm (ook de 'naden' en bovenranden zijn onregelmatig) omdat het bouwen van honingcellen een natuurlijk / instinctief proces is. – De kleur (en geur) van de was die de bijen afscheiden, hangt af van de bloemen die zij bezoeken, of: de bloemen waar zij hun nectar halen bepalen (zowel de smaak en kleur van de honing die wordt geproduceerd alsook) de kleur van de was die de bijen afscheiden. 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

37 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:
 Bloemen (blijven) bestaan dankzij bestuiving door bijen (die nectar uit de bloemen komen halen en omzetten in honing): door bijen van hun (honing)raat / bijenwas een bloemenvaas te laten maken, ontstaat een natuurlijke (levens)cyclus: de bloem voedt de bij, de bij bestuift de bloem, de bij maakt de raat en daardoor ontstaat of groeit (dankzij de ontwerper) langzaam een vaas om bloemen in te zetten.

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de eerste tien kandidaten per examinerator in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 30 mei naar Cito.

De normering in het tweede tijdvak wordt mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Als het tweede tijdvak op uw school wordt afgenomen, zend dan ook van uw tweede-tijdvak-kandidaten de deelscores in met behulp van het programma WOLF.

6 Bronvermeldingen

afbeelding 1 t/m 7	Vondelpark Amsterdam
afbeelding 8 t/m 13	Park Schinkeleilanden Amsterdam
afbeelding 14 t/m 17	Sandro Botticelli
afbeelding 18	Claude Monet
afbeelding 19	Robert Zandvliet
afbeelding 20 t/m 22	Robert Smithson
afbeelding 23 t/m 26	Gerda Steiner & Jörg Lenzlinger
afbeelding 27	Chini Galileo
afbeelding 28	Louis Tiffany
afbeelding 29 en 30	Wieki Somers
afbeelding 31 t/m 33	Tomáš Gabdzil Libertíny

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.